

IMKONIYATI CHEKLANGAN BOLALARDA CHET TILI O'QITISH METODIKASI

Navoiy shahar

Alisher Navoiy nomidagi IDUM

ingliz tili fani o'qituvchisi

Kamolova Mashhura Otabek qizi

kamolovamashhura55@gmail.com

Annotatsiya: Imkoniyati cheklangan bolalar uchun chet tilini o'qitish, ularning rivojlanishi va ijtimoiy integratsiyasini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bunday bolalar ko'pincha o'zlarini jamiyatda noqulay his qiladilar va bu ularning o'z-o'zini anglashiga, o'z qobiliyatlariga ishonchlarini yo'qotishlariga olib kelishi mumkin. Shuning uchun, chet tilini o'qitish jarayonida maxsus metodikalar va yondashuvlar qo'llanilishi zarur.

Kalit so'zlar: imkoniyati cheklangan bolalar, chet tili o'qitish metodikasi, interaktiv dasturlar, ta'lim, o'qitish metodikasi, vizual materiallar, o'yinlar.

O'qitish jarayonida bolalarning ehtiyojlari va qobiliyatlarini hisobga olish muhimdir. Har bir bola o'ziga xosdir va ularning imkoniyatlari turlicha bo'lishi mumkin. Shuning uchun, individual yondashuvni ta'minlash zarur. O'qituvchi bolalarning qobiliyatlarini aniqlab, ularga mos ravishda darslar rejasini tuzishi lozim. Bu jarayonda o'qituvchining sabr-toqati va tushunishi juda muhimdir. O'qituvchi bolalarning har bir muvaffaqiyatini qadrlashi va ularni rag'batlantirishi lozim. Chet tilini o'qitishda ko'p qirrali metodlarni qo'llash zarur. Imkoniyati cheklangan bolalar ko'pincha an'anaviy o'qitish usullariga yomon javob berishlari mumkin. Shuning uchun, o'qitish jarayonida o'yinlar, vizual materiallar, interaktiv faoliyatlar va boshqa

ko'plab metodlarni qo'llash muhimdir. Masalan, o'yinlar orqali tilni o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qilish mumkin. Bolalar o'yin davomida yangi so'zlar va iboralarni o'rganadilar va bu ularning tilni o'zlashtirishini osonlashtiradi.[1]

Vizual materiallardan foydalanish chet tilini o'qitishda juda samarali bo'lishi mumkin. Rasm, video, plakatlari va boshqa vizual materiallar bolalarning diqqatini jalb qiladi va ularning tushunishini yaxshilaydi. Masalan, rasm orqali yangi so'zlarni o'rganish, bolalarga ularni eslab qolishga yordam beradi. Shuningdek, video materiallar orqali bolalar tilni real hayotda qanday qo'llashni ko'rishlari mumkin. Bu esa ularning motivatsiyasini oshiradi. O'qitish jarayonida kommunikativ yondashuvni qo'llash zarur. Imkoniyati cheklangan bolalar ko'pincha o'z fikrlarini ifodalashda qiyinchiliklarga duch keladilar. Shuning uchun, o'qituvchi bolalarga o'z fikrlarini ifodalashga yordam berishi va ularni muloqot qilishga rag'batlantirishi lozim. Darslar davomida bolalarga savollar berish, ularning fikrlarini tinglash va muhokama qilish imkoniyatini yaratish muhimdir. Bu jarayon bolalarning o'z-o'ziga ishonchini oshiradi va tilni o'zlashtirish jarayonini yengillashtiradi. Oo'qitish jarayonida o'zaro hamkorlikni ta'minlash muhimdir. Imkoniyati cheklangan bolalar ko'pincha o'zlarini yolg'iz his qiladilar. Shuning uchun, o'qitish jarayonida guruh ishlarini tashkil etish va bolalarni bir-biri bilan muloqot qilishga rag'batlantirish zarur. Guruhda ishlash bolalarga bir-birlari bilan tajriba almashish, yangi g'oyalarni muhokama qilish va birgalikda o'rganish imkoniyatini beradi. Bu esa ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi.[2]

Texnologiyalardan foydalanish chet tilini o'qitishda samarali bo'lishi mumkin. Imkoniyati cheklangan bolalar uchun maxsus ishlab chiqilgan o'quv dasturlari va mobil ilovalar mavjud. Bu dasturlar orqali bolalar o'z qobiliyatlarini rivojlantirishlari va tilni o'rganish jarayonini qiziqarli qilishlari mumkin. Shuningdek, onlayn resurslardan foydalanish orqali bolalar o'z-o'zini o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu esa ularning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradi.[3]

O'qitish jarayonida bolalarning muvaffaqiyatlarini baholash muhimdir. Muvaffaqiyatlarni baholash orqali o'qituvchi bolalarning qobiliyatlarini aniqlashi va ularga mos ravishda darslarni rejalashtirishi mumkin. Baholash jarayoni bolalarga o'z muvaffaqiyatlarini ko'rishga yordam beradi va ularni yanada ko'proq o'rganishga rag'batlantiradi. Baholash jarayonida ijobiy fikrlarni berish va bolalarning har bir muvaffaqiyatini qadrlash muhimdir. O'qitish jarayonida ota-onalar bilan hamkorlik qilish zarur. Ota-onalar bolalarning o'qish jarayonida muhim rol o'ynaydilar. Shuning uchun, o'qituvchi ota-onalar bilan muloqot qilish va ularga bolalarining muvaffaqiyatlari haqida ma'lumot berishi lozim. Ota-onalar bilan hamkorlik qilish orqali bolalarning o'qish jarayonini yanada samarali qilish mumkin. Ota-onalarni bolalarning o'qish jarayoniga jalb qilish, ularning motivatsiyasini oshiradi va o'qish jarayonini yanada qiziqarli qiladi. O'qitish jarayonida ijtimoiy va madaniy kontekstni hisobga olish muhimdir. Imkoniyati cheklangan bolalar ko'pincha o'z madaniyatlaridan chetga chiqish qiyin bo'lishi mumkin. Shuning uchun, o'qitish jarayonida turli madaniyatlarni tanishtirish va bolalarga boshqa madaniyatlar haqida ma'lumot berish zarur. Bu jarayon bolalarning dunyoqarashini kengaytiradi va ularni boshqa madaniyatlar bilan tanishtiradi.[4]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, imkoniyati cheklangan bolalarda chet tilini o'qitish jarayoni maxsus metodikalar va yondashuvlarni talab etadi. O'qitish jarayonida individual yondashuv, ko'p qirrali metodlar, vizual materiallar, kommunikativ yondashuv, o'zaro hamkorlik, texnologiyalardan foydalanish, muvaffaqiyatlarni baholash, ota-onalar bilan hamkorlik va ijtimoiy-madaniy kontekstni hisobga olish muhimdir. Bularning barchasi bolalarning tilni o'zlashtirish jarayonini yengillashtiradi va ularning rivojlanishiga yordam beradi. O'qituvchilar va ota-onalar birgalikda ishlash orqali imkoniyati cheklangan bolalarning chet tilini o'rganish jarayonini muvaffaqiyatli amalga oshirishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. A'zamov, B. (2020). "Maxsus ta'lim: nazariya va amaliyot". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Qodirov, U. (2019). "Imkoniyati cheklangan bolalar uchun ta'lim metodikasi". Samarqand: Samarqand davlat universiteti.
3. Xudoyberdiyeva, M. (2021). "Chet tilini o'qitishda innovatsion usullar". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi.
4. Tashkentov, A. (2018). "Maxsus ehtiyojlarga ega bolalar uchun pedagogik yondashuvlar". Buxoro: Buxoro davlat universiteti.
5. Rasulova, D. (2022). "O'qitishda kommunikativ yondashuv: nazariya va amaliyot". Termiz: Termiz davlat universiteti.
6. Sultonov, R. (2023). "Imkoniyati cheklangan bolalarda o'qitish jarayonini boshqarish". Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti.
7. Karimova, L. (2021). "O'zbek tilida chet tillarini o'qitish metodikasi". Andijon: Andijon davlat universiteti.